

illetőleg pedig *harmincöt évi szolgálat* után a nyugdíj magával a legutóbb tényleg húzott s a jelen szabályzat értelmében beszámítható járandóságok évi összegével fel nem ér.

A tíz évet meghaladó szolgálati idő aszerint számít, amely minőségben az alkalmazott a teljes nyugdíjra jogosító idő különfeleségéhez képest a szolgálatot teljesítette.

Lelkiismeretesen kidolgozott, mélyreható megokolás kíséri ezt a paragrafust. Egy részét, mely miránk, tanítóokra vonatkozik, itt adjuk olvasóinknak. Megérdemli, hogy megörökítsük, mert hatóságunknak elismerő, őszinte szavát rögzíti meg.

„De vannak különleges indokok is, amelyek a 35 éves szolgálati idő álláspontja mellett a közoktatási személyzetet illetően felhozhatók és amelyekre a következőkben utalok.

Tagadhatatlanul némi következtetés látható a törvényhozás amaz intézkedésében, mely szerint, amíg középiskolai tanárok szolgálati idejét 30 évben állapította meg, addig a népoktatási személyzetét, az általános elveknek és a követett gyakorlatnak megfelelően, 40 évben hagyta meg. Anélkül, hogy a középiskolai tanárság hivatásának nehézségeit, működésének súlyos, teljes szellemi éberségét és lelki erőt követelő tartalmát a legtávolabbról is kisebbiteni akarnám: annyit mégis lehet állítani, hogy a mérték, amelyet a törvényhozás a népoktatási személyzetet illetően alkalmazott, nem egészen méltányos, nem igazságos. Mert ha kellően értékelte a középiskolai tanári szolgálatot, viszont a népiskolai tanítóság működésének értékben való devalválását jelenti, hogy a két szolgálat mérlegelésénél az előbbit olyan aránytalan kedvezményben részesítette, holott kétséget nem szenved, hogy a népoktatási személyzetnek mind szellemileg, mind erkölcsileg fejletlenebb, sokszor magától a szülői házból az iskola iránt ellenszenvet magával hozó ifjúsággal kell foglalkoznia, hogy éppen ezért a lelkiismeretes tanítás éppen az alsóbb fokú iskolákban a legfárasztóbb és leginkább emészti a szervezetet és hogy a középiskolai tanárok kevesebb óraszámmal megterhelve, többnyire kevesebb tanulóval is foglalkoznak egyszerre és végül, hogy a középiskolai tanárok kedvezőbb anyagi viszonyok között élnek, több időt fordíthatnak testi és lelki épségük fentartására.

Fontos e részben az a körülmény is, hogy míg a középiskolai tanárok köteles heti óraszámja 18-ban van megállapítva, addig a polgáriaké 20-ban, az elemi iskolaiaké pedig 26-ban.

De eltekintve ezen általános szempontoktól, a népoktatási személyzet teljes nyugdíjra jogosító szolgálati idejét 40 évről 35 évre még azért is leszállíthatónak véltem, mert ezen álláspont mellett a méltányossági okok mellett még pedagógiai szempontok is szólnak. Ha ugyanis áll az, hogy a sorstól rendkívüli szellemi és lelki erővel megáldott ritka kivételektől eltekintve, 40 évi szolgálat után a közhivatalnok testi és szellemi erejének roncsaival vonul vissza az előreláthatóan rövid ideig tartó nyugdíjas állapotba s hogy ennek a 40 éves közszolgálat öt-hat évi munkájának értéke már nem áll arányban a díjazással: akkor fokozottabb mértékben kell alkalmaznunk ezt a tételt a népoktatási személyzetre, melynél a testi és szellemi elernyedés, azon körülménynél fogva, hogy évről-évre újabb tanuló nemzedéknek a fegyelmezésével és oktatásával kell foglalkoznia, kétségkívül rövidebb idő alatt következik be.

Ellentétben áll tehát az oktatás és nevelés érdekeivel, hogy a 35 éves szolgálat után már kétségtelenül erősen megfogyatkozott eréllyel és megcsappant türe-

lemmel rendelkező tanító személyzetre bizzuk az élet-erőtől duzzadó és kemény fegyelmezést igénylő tanulók évről-évre megújuló csapatát, melynek megfékezéséhez a testi és szellemi erők teljes bírása és az egészséges idegrendszer a népoktatási személyzet minden tagjánál elengedhetetlen feltétel.

Már pedig el sem képzelhető, hogy három évtizedes ilyen hivatás mellett ezeket a feltételeket a tanító személyzetnél feltalálnók; a tapasztalás inkább azt mutatja, hogy ennyi szolgálat után a tanító személyzet jelentékenyebb részénél a testi és szellemi elernyedés kétségtelen tünetei mutatkoznak nagy kárára az ifjú generációnak, melynél éppen ez a személyzet van hivatva az egész életre kiható alapvető munkát teljesíteni.

A 15. § szerint a megállapított nyugdíj 15%-ának megfelelő lakáspénzben is részesül a nyugdíjas. Ez összeget évnegyedenként előre utalványozzák ki. Alapjában véve, ez több is lehet, mint az élvezett lakbérnek a fele.

A 16. és 17. § a nyugdíj megszűnéséről intézkedik.

A 18–20. § pedig a végkielégítésről azt mondja, hogy 5 évi szolgálaton belül egy, 5 évet meghaladó szolgálati idő után pedig két évi járandóság jár végkielégítésképp.

Az özvegyek és árvák ellátásáról a 21–38. §. szól. Eszerint a törvényes özvegy férje nyugdíj járulékának és a 15. §-ban érintett lakáspénzének a felét kapja. Az özvegyi nyugdíj összege azonban 700 koronánál sohasem lehet kevesebb. A férj a főváros szolgálatában álló felesége után a temetési segítségen kívül más ellátásra igényt nem tarthat. (23. §.) Azt mondja az indokolás, hogy ez inkább erkölcsi és tradicionális alapon nyugszik, mint sem a jogos jusson. Igaz.

A 29. pontban világosan meg van írva, hogyha az özvegy akár a főváros, akár pedig az állam vagy más társhatóság szolgálatában rendszeresített állomáson működik, ez a körülmény az özvegy ellátására való igényeit *semmilyen* irányban sem befolyásolja. Tehát az ő nyugdíjától is teljesen független.

A nyugdíjra igényt tartó, vagy nyugdíjas alkalmazott halála után fizetése s illetőleg nyugdíja és lakáspénze további hat hónapig kiszolgáltatandó a hátramaradt özvegy s az igényjogosult árvák részére. (31. §.)

Ez s az előbbi szakaszban említett jogok azok, amelyeket a főváros tanítóságának egy fölmerült eset alkalmából a közigazgatási bíróság már megítélt éppen a fővárossal szemben. (Kafkáné ügye.) E tervezet most bölcsen úgy óhajt intézkedni, hogy ezt a jogot a törvényhatóság minden alkalmazottjára kiterjeszti, ami tehát aligha nem a tanítói nyugdíjtörvény beolvasásának tulajdonítható.

A nyugdíjra képes apa (és esetleg a nyugdíjra ugyancsak jogosult anya, pl. tanítónő) árvái mind az apa, mind az esetleg nyugdíjképes anya után is nevelési díjban részesülnek. Ez a díj mindaddig, amíg az anya életben van, fejenként az elhunyt szülő (15%-os lakáspénzzel kiegészített) nyugdíjának s illetőleg annak az összegnek 10%-a, amelyre az illető nyugdíjaztatása esetén jogot tarthatott volna. A nevelési díj 100 koronánál kisebb, 500 koronánál nagyobb nem lehet. Teljesen árvákat a fővárosi árvaházban is felnevelnek. A nevelési díj az árvák részére 18 éves korukig bezárólag jár. Ha azonban tanulmányaikat folytatják, 24 éves korukig kapják.

A fővárosi alkalmazottaknak (férfi és nő egyaránt) elhalálozásuk esetén az özvegynek vagy a megözvegyült férjnek temetési segítségre lesz jussa. Ez a segítség a nyugdíj 25%-ának felelhet meg és 1500 koronánál magasabb összegre nem terjedhet. (39. §.)

A 41.—48. §. az ellátás iránt való eljárást szabályozza.

A többi pont a nyugdíjjáradékokról szól, melyek a multhoz képest megterheltebbé jelentenek, éppen úgy, mint ahogy az eddig felhozottak tisztességes haladásról tanuskodtak. Természetes dolog ez, bár különösen a mai nyomasztó viszonyok közt, kétszeres terhet fog jelenteni. Ezentul u. i. minden magasabb fizetési fokba vagy korpótlékba való jutás a különbségnek 40%-os levonását fogja maga után vonni s az állandó járuléknak is 1%-kal magasabb percentjét.

Azonkívül azok, akik valamely rendszeresített állásra kinevezetnek, vagy megválasztatnak, járandóságaiuknak 20%-át, akik pedig azonnal valamely magasabb fokozatba jutottak, járandóságaiuknak 40%-át kötelesek a községi alapba beszolgáltatni 20 hónapi egyenlő részletben.

A jövőre szolgálatba lépőkre pedig a következő pont intézkedik: a harmincöt évi szolgálatra kötelezettek, ha életkoruk szolgálatba lépésük idején 30 éven alul van, a beszámítható járandóságok 3%-át, ha 30—35 év közt van: 4%-át, ha 35—40 év közt van: 5%-át, ha azontul van: 6%-át kötelesek havi részletekben lefizetni.

Az utolsó pont a szabályzat életbeléptetéséről intézkedik. (Miniszteri jóváhagyás után következő első hó 1-én lép életbe.)

Összegezve és mérlegelve a bemutatott tervezet tartalmát, akadhat ember, aki azt mondja, hogy lehetne ideálisabb, jobb javaslattal is előállni. Szó sincs róla, lehetne. Drezdában például az alkalmazottak nyugdíjjárulékat egyáltalán nem fizetnek, a községi alap viseli teljesen a nyugdíjkiadásokat. Pedig a nyugdíjba a fizetésen kívül nemcsak a lakáspénzt, hanem a ruha általányt, bevételi részesedéseknek, beszédségi díjaknak, írásdíjaknak stb. a tanácsból megállapított átlagos évi összegét is beszámítják. De hát, a mi különleges helyzetünk, valóságos élet és gazdasági viszonyaink közepett: ez a javaslat *jóindulatú alkotás*, mely ha megvalósul, alkotójának egyik érdemévé fog fentmaradni. Szándékosan nem hasonlítottam össze egyetlen egy adatát sem a maival, mert akkor rendkívül ideálisnak tűnhetne föl. Szinte hihetetlen, hogy oly hosszú időn át annyira kevéssé emberséges nyugdíjszabályzatot, mint amilyen a mostani, eltűrt az ország első törvényhatósága. Rikítóan magán viseli az elmúlt idők szűkkeblű gondolkozásának minden jellegét. Innen van aztán, hogy megtörtént, hogy a fővárost a legfőbb fórumnak épp egy nyugdíjügyben el kellett marasztalnia.

Az új időknek modern, humánus szele belengte már az ódon városháza boltiveit is és éppen jókor. Egy világosan látó, helyesen gondolkodó fő, nemesen érző lélek fogta meg a gyepiót. Sokat vár tőle az egész közönség, mert nagy dolgok, átalakító alkotások előtt állunk. Kátyúba vitte Budapest szekerét a régi rendszer, bajba jutottunk, különösen mi alkalmazottak, akik szolgáljuk a várost. Nehéz helyzetünkben, minden keszvet visszafojtva, igazán férfias türelemmel várunk s minden bizalmunkkal és reménységünkkel afelé a helyesen gondolkodó fő felé fordulunk.

Ez a nyugdíj tervezet arra enged következtetni, hogy nem fogunk csalódní.

(Hs)

A tanulók szeszifogyasztása.

Messze esik tőlem még annak a gondolata is, hogy a statisztika tudományos és nemzetgazdasági nagy értékét, művelődési nagy fontosságát csak egy cseppet is le akarjam kicsinyelni. De a statisztika értékét csak úgy

ismerhetjük el, ha adatai a valóságnak megfelelőek, vagy legalább is nagyon közel járnak hozzá. Ehhez pedig két dolog szükséges: a statisztikai kérdés egyszerűsége és világossága, meg az, hogy olyan egyénekhez intézzük a kérdést, akik megbízható feleletet tudnak adni; mert, ha az egyik nem magyar vagy nem magyaros, a másik nem elég világos, a harmadik meg, ha magyar is, meg világos is és mégsem kapunk rá az igazságnak megfelelő választ, akkor a statisztika értékét kétségbe kell vonnunk. Ilyen az a statisztikai lap is, amelyet legutóbb az iskolák számára küldtek a tanulók szeszifogyasztásának és a tanulók előmenetelére és viseletére való hatásának földerítésére. A statisztika első kérdése: „A tanuló absztinens-e?” Az absztinens szó értelmét nem kötelessége mindenkinek tudni. A hazafias tanító ellensége az idegen szónak. Az ország egyik-másik elrejtett zúgában hány tanító akadhat, akinek, ha nem tudja az értelmét, nincs módjában mástól megtudni, nincs módjában az idegen szavak szótárát vagy a lexikont előrántani, hogy onnan böngéssze ki.

Ha az absztinens szó értelme szerint gyűjtjük az adatokat, akkor, azt hiszem a statisztika kívánságának nem felelünk meg. Az ételtől, italtól tartózkodó, egyházi értelemben böjttől, mint a lexikon az absztinens magyarozza, világos magyar észjárással nem jelenthet mást, mint azt, hogy a kí ivott már szeszifalt, az most nem iszik, tartózkodik tőle, éppen úgy, mint aki böjttől, az is evett, de most nem eszik semmit, vagy némelyik ételtől tartózkodik.

Véleményem szerint az absztinenskérdés alatt talán inkább azt akarja tudni a statisztika, hogy ki nem ivott még szeszifalt. Világos magyarsággal, félreértések elkerülése céljából ezt így kellene kérdezni: „A tanuló ivott-e már szeszifalt?” De még ilyen kérdésre sem kapunk az elemi iskola alsó osztályaiban megbízható feleleteket.

Saját osztályomban 2 heti idő alatt háromszor kérdeztem ki tanítványaimat adatgyűjtés céljából. Amint sejtettem, úgy történt. Minden alkalommal más és más nagyon eltérő feleleteket kaptam. Nagyon sok még azt sem tudta, hogy ivott-e már szeszifalt, vagy még nem? Már pedig, ha ezt sem tudják, hogyan kívánhatunk az első osztályos tanulóktól arra feleletet, hogy mennyit ittak, mikor, ki adta először? Tessék csak felnőt embereket megkérdezni, hogy mikor ittak először szeszifalt? A legtöbb esetben csak azok emlékeznek rá, akik valamely nevezetes alkalommal, fölnőt korban, pl. érettségi, képesítő vizsga után vagy a nagyanyjuk aranylakodalmán ittak először.

Az osztályomból fölemlíték néhány tanulságos példát. Egy korcsmáros fia első alkalommal azt mondta, hogy minden nap iszik bort is, sört is. Két hét múlva pedig azt jelentette, hogy nem ivott soha. Mikor figyelmeztettem előbbeni állítására, akkor azt felelte habozva, hogy igen, de most már nem iszik soha. Ez a fiú absztinens, ha igazat mondott! Egy előkelő szülők gyermeke azt felelte, hogy minden reggel iszik pálinkát, még pedig egy litert. Mikor azt mondtam neki, hogy a szemetes-kocsis sem iszik annyit, azt felelte rá: „Az igaz!” Valamint az is igaz, hogy egy cseppet sem kap ez a fiú.

Egy szegény özvegy asszony gyermeke azt jelentette, hogy minden dében és este iszik egy egy pohár sört. Ennek a gyermeknek az anyja pedig csak havi 40 korona fizetést kap egy üzletben, úgy hogy még irkát sem tud venni a fiának. Egy másik arra a kérdésre, hogy mikor ivott először, azt felelte, hogy mikor hordozkodtak. De hogy mikor hordozkodtak, azt már nem tudja. Egyik fiú meg

akkor ivott először pálinkát, mikor egyszer az édes apjával szánkával télen „majálisra“ ment Hűvösvölgybe. Nagyon hideg idő volt, hát ő is kapott egy kis melegítőt. A „majális“ idejére nem emlékezik. Akadt olyan is, aki 10 éves korában ivott először, pedig még csak 7 éves lesz. Ilyen és hasonló feleletet bőven kaptam. Tessék most ezekből az adatokból valamit kisűtni, hogy a valóságnak megfelelő munkát végezzünk. A statisztika legutolsó kérdésére, hogy a szeszital fogyasztása milyen hatással van a tanuló szorgalmára és magaviseletére, nincs módunkban lelkiismeretes választ adni. Ennek a kérdésnek megvilágítása olyan mély és hosszú lélektani megfigyelést kíván, amelyet könnyelműen eldönteni nem lehet. Nem foghatom egyszerűen az egyikre, aki iszik, rossz magaviseletű és gyengétehetségű, hogy azért van mindez, mert szeszestalt iszik; mert akkor miben lássam lélektani okát annak, hogy miért rosszabb és gyengébb tanuló egy másik, aki pedig még soha sem ivott szeszestalt. Erre a kérdésre hamarabb találnánk feleletet a szülők szeszfogyasztásában, azoknak testi és szellemi elkorcsosodásában. Úgy gondolom, azoknak van valami közük ehhez a kérdéshez. A többi kérdésre is inkább a szülők válaszolhatnának gyermekeik helyett, akkor talán a statisztikai igazság nem sántikálna nagyon.

Gondos József.

A székesfővárosi tanítók esküje.

Az 1907. évi 27. t. c. 23. §-a kötelezővé teszi minden községi tanítónak, hogy esküt tegyen a király, az alkotmány, a törvények és a haza iránt való hűségre. A székesfővárosnak mintegy másfél ezret kitevő tanító személyzete ez évi december 9-én tette le ezt az ünnepi fogadalmat az Ujvárosháza közgyűlési termében. Iskolák szerint beosztva három csoportban jelentkeztek az eskütévők: 9, 10, a harmadik csoport pedig 11 órakor. Az elnöki emelvény főhelyét *Mosdóssy Imre* kir. tanácsos, tanfelügyelő foglalta el, mellette ült a főváros képviselőjében *Piperkovits Bátor* tanügyi tanácsos. A jelenlevők neveit *Demjén Géza* dr. fogalmazó olvasta föl, az esküszövegét pedig *Nagy Zsigmond* dr. kir. segédtanfelügyelő mondta előre.

Megható ünnepi aktus volt, mikor a száz meg száz tanító és tanítónő szívére téve kezét, elrebegette hangos szóval hűségi szent fogadalmát.

Szép ünnepi beszéddel üdvözölte ez alkalomból a főváros tanítószolgálatát királyi tanfelügyelőnk *Mosdóssy Imre*. A három csoportnak külön-külön szólott, de oly formán, hogy a három részből álló beszéd egy kerekded egészet alkotott. Mélyen szántó gondolatokkal teli beszédjének itt adjuk főbb pontjait, hogy olvashassa mindenki egészében, mert telve van tanulsággal.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Elhangzott önök ajkáról az eskü, nem mint pusztaszó, hanem mint a szívekben gyökeredző szent fogadalmom, mint hatalmas, tán az egész országra elhangzó ünnepi ígéret, annak az egész nemzet tanítószolgálatát átfogó célnak munkálására, amit az új törvény kítűzött élénk: hogy Magyarország valamennyi népiskolájában kivétel nélkül a hazafias, magyar, nemzeti és vallás-erkölcsi nevelés intenzív munkája fog folyni, melynek célja: a szellemben, tartalomban, érzésben egybeforrott igaz magyar népműveltség megteremtése által a magyar állam konszolidációját valóra váltani.

Üdvözlöm önöket, mint a haza egész tanítószolgálatának leghatalmasabb testületét; mely itt az ország szívében százezrek lelki világának képét formálja a maga képére, és szellemi erejének súlyával megássa és kitölti a tömegek lelki épületének alapjait. Tudom, hogy ez a mai eskü az önök életében nem jelent fordulópontot, önök a kötelességteljesítés alapján állottak eddig is, hiven a főváros hatóságának letett esküjökhez; tudom, hogy teljes erővel, buzgalommal munkálják azt a célt is, amelyet az ország fővárosának jelentősége mint külön kötelezettséget ró a székesfőváros érdemes tanítószolgálatára, — hogy t. i. azon feladatoknak is megfelelően Budapest népoktatásügye, amiket az ország fővárosának különleges érdekei megjelölnek, s amelyek itt a társadalmi, közgazdasági és szellemi élet legmagasabb fokú megnyilvánulásáival szemben előtérbe nyomulnak.

Ezt az esküt önök szentül, hűen, törhetetlenül meg fogják tartani az élet minden baja, veszélye és zivatara közepett; erre kérni önöket nem is szükséges. Ehelyett, engedjék, hogy inkább egy pillantást vessek a jövőbe. Mentül inkább fejlődik nemzeti, társadalmi és közgazdasági életünk, és e három irányzat szoros kapcsolata mellett az ország magyar államisága: annál hatalmasabb fejlődésnek fog a székesfőváros is indulni. Viszont ama rendkívüli nemzeti, társadalmi és szellemi kincsek súlyánál fogva, melyek itt a társadalmi és állami élet minden tevékeny tagjának összhangzatos munkásságával felhalmozódnak, maga a székesfőváros is annál nagyobb mértékben fog a magyar állam valóságos kifejezőjévé válni, amelyben a magyar államot alkotó elemek valamennyinek képviselői, a magyar állam sorsát irányító, annak létét biztosító tényezők súlypontja együtt leend.

Ennél a nagyjelentőségű fogva Budapest tanítószolgálatának erőbeli állapota, végzett munkájának értéke, minősége: elsőrendű fontosságú ügy. Ennél a nagy jelentőségű fogva a székesfőváros népoktatásügye általános értékén kívül különös értéket is jelent: nemcsak e városnak, hanem az egész országnak érdekei szempontjából is.

Mert a székesfőváros népoktatásügyének döntő súlyúnak kell lennie az oktatás és nevelés szellemére, irányára és céljára. Döntő súlyúnak kell lennie annak a tételnek a köztudatba átvitelére, hogy az oktatás és nevelés a népiskolában csak úgy lesz valóban a népművelődés forrása, csak úgy fog az iskolából az igazi, a jólétre, az önállóságra, az egyéni, társadalmi és állami függetlenségre törekvő magyar néplélek kifejlődni, ha a népiskola egyfelül egy pillanatra sem téveszti szem elől a nemzeti és erkölcsi ideálokat; másfelől szorosan összeforr a népelettel, miáltal a valódi, a legnemesebb nemzeti és demokratikus erők kútforrása lesz.

Azt kívánom tehát, hogy az eskü, amelyet ma letettek, egy *ujabb erőforrás* legyen eddig való buzgó, hazafias törekvéseik teljesítéséhez.

Mikor ez ünnepies pillanat hatása alatt felemeltem szavamat, az a gondolat teszi azokat jogosakká, hogy az új törvény szelleméből idézem azt, ami ennek az eskütételnek az alapja is, és ami mint vezető gondolat azon végigvonul.

Ez a vezető gondolat: a szellemben, tartalomban és érzésben egységes népoktatás megvalósításának nagy gondolata. Ez a gondolat akkor, amikor az ország legnagyobb tanítótestülete előtt állok, más gondolatokat is vált ki, melyeknek kifejezést adni szükségesnek vélem s ez az, hogy ebben a munkában önöknek első sorban ki kell venniök az oroszlanrészt, mert mialatt önmagunkért dolgozunk, gondolnunk kell arra, hogy az

ország és a világ szeme Budapesten az ország fővárosán csüng. Az országé azért, hogy a legtökéletesebbet, a mintát, az ideált lássa itt, amelyet utánozhasson, követhessen, amelyre hivatkozhat; a világ pedig, ha ide tekint, ezt a várost nézi elsőbbséggel, ennek a népoktatását, stb. veszi a legtöbbször szemügyre s erről von képet a többire, amelyet tán meg sem néz, meg sem figyel, csak ez után, e szerint képzel el.

Ha tehát a székesfőváros népoktatása azt a feladatot, amire ez eskü minden tanítóját kötelezi, teljes mértékben megoldja, tehát úgy, hogy az önk iskolatermeiben az alkotmány, a királyhűség, a kötelességtudás és a magyar haza szeretetére való nevelés pezsgő, nemzeti vértől lüktet: ennek érverése meg fog érződni az ország legelrejtettebb zugában levő iskolában is. Épp ezért a főváros iskoláiban nem szabad megelégednünk azzal, hogy itt legfontosabb érdekeinket veszedelem nem fenyegeti, hanem a legtökéletesebbet, legerősebbet, legvalódibbat kell produkálnunk ezen a téren, hogy mintát adhassunk a végeknél. Ha azt fogják itt látni: ezt fogják követni s ez lesz az önk legnagyobb dicsősége. Adja Isten, hogy úgy legyen.

A beszéd elhangzása után megcsendült a *Himnusz*. Felséges hangjai megtöltötték a közgyűlés hatalmas termét, amint a sok száz ajakon megszólalt a magyar szív legszebb fohása:

Isten, áldd meg a magyart!

Vas.

Tanügyi élet.

Apponyi Albert válasza. Lapunk mult számában közöltük annak az üdvözlő feliratnak a szövegét, mellyel az Otthon választmánya üdvözölte a kultuszminisztert a pécsi támadás alkalmából. *Apponyi* válasza a minap érkezett *Barca* Albinnak az Otthon elnök-igazgatójának nevére. A gyönyörű levél tartalmát minden tanítónak szívébe kellene vésnie, mert éppen azokat a tanításokat hangoztatja, amelyek ellen napjainkban a megtévelyedett kozmopolitizmus a leghevesebb s lehangosabb támadásait intézi.

A kultuszminiszter levele így hangzik:

Tisztelt Elnök-Igazgató úr!

A Magyar Tanítók Otthona választmányának a f. é. nov. 1^á én tartott üléséből hozzám intézett üdvözlését őszinte örömmel vettem. A magyar tanító-ság hazafias és józan irányzatáról a tanítás terén mindenha meg voltam győződve. Ezuttal is, amidőn az összetartás szüksége, a kulturális téren is megnyilvánult: nagy megnyugvással látom a tanító-ságot azon zászló körül sorakozni, mely nemzeti és vallás-erkölcsi alapon küzd a magyar közművelődés érdekében. Fogadják köszönetemet önzetlen ragaszkodásukért, és kövessenek továbbra is azon az uton, melyet az ország történelmi tradíciói kijelölnek, s mely hazánk felvirágzására vezet. Hazafiúi üdvözléssel:

Apponyi.

Tanítót a parlamentbe! A derék csongrádiak felett, úgy látszik, nem halad el nyomtalanul az idő. A modern törekvések és áramlatok átítatják az ő fogékony lelkük tartalmát s a tanítók társadalmi törekvését a korszellemnek megfelelően szeretnék előre vinni. Főszólitást küldtek az ország minden tanügyi szervezetének és lapjának, s lelkesen megfogalmazott szavak kíséretében buzdítják a harmincezer kartársat: ne felejtsetek el, tanítót küldjünk a parlamentbe!

„Harmincezeren vagyunk — mondja a csongrád vármegyei ált. tanítóegyesület felhívása — s szűgye-nünkre legyen mondva, egy tanító képviselők sincs. Képviselőválasztások alkalmával a nép gondolkodását döntőleg irányítjuk személyek vagy pártok szempont-jából, de a saját ügyeinkről megfeleledkezünk. Nincs közülünk ember a parlamentben, aki érdekeinket meg-óvná, nincs, aki a költségvetések összeállításánál éles szemével meglátná, mi a szükséges és mi a felesleges. Mindezeket a népiskola érdekeit nem ismerő ügyvédek, földbirtokosok, magánosok végzik el a törvényhozásban.

Tanuljunk szomszédjainktól. A német munkás heti keresményének egy részét a legnagyobb lelkiismeretes-séggel beszolgáltatja abba a pénztárba, mely a munkás-párt képviselő-választói költségeit fedezi. Összetartásuk fényes eredményre vezet. Adjuk össze a filléreinket, mi is kezdjük meg a gyűjtést azonnal s tegyük félre a leg-közelebbi képviselőválasztások alkalmára. Az összeget még magunk sem határoztuk meg, melyet egyéneként e célra megajánlandónak tartanánk. Kettős okból óva-kodtunk ettől. Először, mert félünk, hogy mielőtt érdem-legesen határozhattunk volna, ez az egy részletkérdés meg fogja osztani a véleményeket, egyenlenséget fog kelteni s alkalmas lesz, — annak ellenére, hogy néhány fillérről lesz csak szó — arra, hogy a figyelmet a kérdés lényeges oldaláról elterelje. Másrészt, mert leg-fontosabbnak tartjuk, hogy mindenek előtt elvi meg-állapodásra jussunk, ezen az uton könnyebben remélvén majd, hogy a részletekre is megegyezhetünk.

Jelen kérelmünket abban a reményben, abban az erős hitben és szíves kérelmünk kapcsán küldjük meg az összes társegyesületeknek, hogy ők is hasonló hatá-rozatokat hozzanak s ezeket közöljék az Országos Bizott-sággal is, mint olyan középponttal, amely jelenleg egye-dül alkalmas és illetékes az összes tanítói törekvések összefoglalására és képviselésére. Igen megtisztelve éreznők magunkat, ha a hozandó határozatokról egye-sületünk is értesítést kapna.

Agitáljunk ily határozathozatal mellett csüggedetlen kitartással!

Lebegjen szemünk előtt az oldott kéve példája s 40 éves szervezetlenségünk aggasztó eredménytelensége. Ha a multhoz lesz hasonló a jövő is, csak önmagunkat okozhatjuk. De annak nem szabad bekövetkeznie!”

Kiss Gyula,
jegyző.

Nemcskay István,
elnök.

Ötven év. A sárospataki állami tanítóképző ebben az évben ülte meg ötven éves fenállásának örömnepét. Mi sem természetesebb, hogy akik hajdanában az intézet kebelbeli tagjai voltak, azok is kell, hogy megemlékezzenek ezen a nagy éven arról az iskoláról, amely őket mint a jó anya keblére ölelte, emlőin táplálta és útra-valóval az életbe bocsátotta. Ezek közé tartozik e sorok írója is. Mert 35 évvel ezelőtt én is itt szittam magamba azokat a szakbeli ismereteket, tudnivalókat, amelyek oly hosszú időn keresztül habár sokszor keserű falatot, de mégis kenyeret adtak számba. Szubjektíve véve a dol-got, megvallom, sajátságos borongás szállja meg lelke-met az intézetnek ennél a mérföld mutatójánál, mert a gondviselésnek a végtelen időből reám kimért és eddig-elé eltöltött esztendői arra intenek, hogy elmúlt már ifjuságom zsenge tavasza és férfikorom gyümölcs-érlelő nyara. Most már nincsen hátra csak az öregségnek kietlen fenyegető tele.

De mint közembernek, mint tanítónak, mégis föl-lendül a lelkem az intézetnek ezen az örömnepén

Örülök, hogy a sok tagbéli intézetek jubileuma között most már ott láthatom tanítóképző intézeteink egyikét: az én egykori kedves iskolámat, a sárospatakit is. Nem csekélység ez az ötven év különben sem a népművelés perspektívájában. Mert ez azt mutatja, hogy egynemely vidéki kulturális gócpontjaink mely korán gondoskodtak eddigelé elhanyagolt tanítóképzésünk fejlesztésével és ennek révén a nép alsóbb rétegeinek művelésével.

Tudnivaló, hogy Sárospatak a kultúra terjesztésében mindig előljárt. Hiszen kollégiuma immár csaknem négyszáz éves, amelyben minden időben kiváló elmék gondozták az ifjúságot. Így többi között Comenius is, az európai hírű pedagógus. Míg alma materében egyfelől a felsőbb tudományoknak gyujtott fáklyát, másfelől az egyszerű életbe is bevilágított mécsesével. Így már 1857-ben felállította főiskolájában a református tanítóképzőt, amelynek vezetésével a széles látókörű és akkor tájt az ország pedagógiai életében kiváló szerepet vitt Arvay Józsefet bízta meg. Az intézet az ő bölcs és okos vezetése alatt ebben a felekezeti körben fejtette ki áldásos működését egész 1868-ig.

A nagy politikai átalakulás korában Eötvös József báró, egyre-másra állította fel az állami tanítóképzőket. Sietséggel, de bölcs megfontolással, a hazafiúi aggodalmasság körültekintésével igyekezvén helyreépíteni a multnak renyhe mulasztásait. Így került a sárospataki felekezeti tanítóképző is 1868-ban az állam gondozása alá. Az intézet cselekvési köre itt természetesen a kor kívánalmaihoz képest kiszélesített, egyes pontokon élesebb kifejezést nyert és általában a haladó kor kívánalmaival szorosabb harmóniába hozatott úgy, hogy az onnan kikerült ifjak már a modern iskolának modern tanítói lehettek. Azóta 38 hosszú év teit el. Elképzelték, hogy azóta mennyi tenger építő munka mehetett végbe az intézet falai között, téglát téglára rakva, hogy azokból közoktatásunknak mindmennyi erős pillérei emelkedjenek, hirdetvén a magyar kultúra áldását és erejét. Elképzelték, hogy ötven éves működése mennyi áldást hozhatott, világosságot árasztott, értelmet, erkölcsöt fakaszthatott az ország legtávolibb vidékeire is, hasonlóan a naphoz, amely nem méri a távolságot, hanem éltető sugarait egyenlően elküldi a közelebbi és távolabbi vidékekre egyaránt. Ez a tudat, ez a közérzés teszi örömmel teljessé ezt az esztendőt nekem.

Mint volt tanítványok, nem zárhatjuk le pedig anélkül sorainkat, hogy ennek az állami intézetnek, mint ilyennek, amelynek mi első raját képeztük, köszönetet ne mondjunk és hálánkat ki ne fejezzük az államnak azért, hogy nekünk ingyen nyújtotta itt az élet eszközeit és kenyerét; köszönetet ne mondjunk volt tanárainknak, akik annyi odaadással, értelemmel és szeretettel munkáltak értelmünk és erkölcsünk javait. A tanárok, ha élnek: legyenek boldogok. Ha pedig meghaltak: legyenek áldás emlékek. Tanulótársainknak is üdvöt, keblünk melegét, annak a hajdani testvéri szeretetnek soha ki nem alvó vonzalmát küldjük, amely a jóbarát szívét mindaddig hevíti, amíg csak él.

Szabó Kálmán.

Uj könyvek.

(Ebben a rovatban csak a szerkesztőséghez beküldött könyvekről emlékezünk meg.)

Utmutató a főzés és egyéb konyhai teendőkben. A háztartási ismétlő népiskolák részére. Írták: Dorogszághy Dénesné és Fehérvári Ferencné. Kiadja a főváros tanácsa. Kapható, Budapest Székesfőváros házinyomdájában. 1907. Ára 1 korona. Vidékre

1 kor. 20 fillér beküldéssel rendelhető meg. (IV. Középponti-város-háza.)

Ez a háztartási, felette szükséges és a maga nemében úttörő könyv, mely most jelent meg, már csinos, tetszetős külsejével is megnyeri az olvasót. A címlapot egy háztartási iskolába járó serdülő leányka képmása ékesíti, egyszerű takaros öltözetében. Igen jó hatást tesz a könyv szép kiállítása, világos, könnyen áttekinthető beosztása.

Tartalomban lényegesen különbözik az u. n. szakácskönyvektől, amennyiben nemcsak az ételek készítésének módját írja le, hanem jóformán kész étrendet is ad a tanító és tanuló kezébe és az ebédeket okszerűen csoportosítván, kezdettől végig tekintettel van a szerényebb éle viszonyok közt élő családok szükségleteire.

Amint a szerzők az előszóban is említi, a könyv, megfelelően a háztartási iskola 3 osztályának, 3 részre oszlik.

Az I. tanévben mennél egyszerűbb és mennél könnyebben elkészíthető ételeket mutat be.

A II. tanévben valamivel összetettebbet, míg a III. tanévben már a főzési-tudás tudás nem egészen mindennapi tudnivalóiból is ad egy kis anyagot.

Minden ebédet 10 leányka számára állítja össze és amennyiben két két tál étel van egy egy ebédre előírva, szerzők azon vannak hogy az ebédek összeállítását lehetőleg helyesen és okszerűen szabják meg, arra való tekintettel, hogy az előírt két tál étel tartalmasságban, tápértékben, költség, sőt fáradság tekintetében is megfelelően egészítsék ki egymást.

Minden tanévre 36 ebédet osztottak be; körülbelül annyiszor vesz u. i. részt a háztartási iskola egy-egy osztálya a gyakorlati főzésben egy tanév alatt.

Összesen tehát 108 ebédet állítottak össze 280 különféle ételből. Csak igen kevés kivétellel mind más-más alakítás.

Nagy körültekintéssel mindent apró, de igen szükséges tudnivalókat közölnek az ételek leírását követő „jegyzet”-ekben. Ilyenek: a rántásról, a gyúrt tésztákról, a csontokról, az élesztőről, a megmaradt zsirokról, a csirkéről (vásárlás, eltartás, ledolés, tisztítás, felbontás), a maradék tésztákról stb.

A gazdálkodás köréből nem kevésbé fontos tudnivalók: a szalonna vagy hajolvasztás, kenyérsütés, káposztasavanyítás, szappanfőzés.

Továbbá a télire való eltevések: a paradicsom befőzés, ecetes uborka eltevése, zöldséppaprika stb. Gyümölcs eltevése, gyümölcs-ízék stb.

A háztartás köréből felette értékes utmutatást tartalmaznak a következő fejezetek: a konyha rendbentartásáról, a mosogatásról, a nagytakarításról, nagymosásról, mángorlásról és vasalásról és végre áttekintést nyújtanak a háztartási iskoláknak egész évre szóló beosztásáról (1 konyhára).

A gazdag tartalom e kivonata mutatja, hogy a szerzők figyelme mindenre kiterjedt, ami a háztartásban lényeges és fontos.

Minden leányka, minden fiatal asszony e könyvben jó és megbízható tanácsadóra talál és bizonyára nemcsak házával, de élvezettel is fogja lapjait forgatni.

De legnagyobb nyereség e könyv a háztartási iskolákra nézve. Égető szükség volt ilyen utmutatóra, tanácsadóra, mert lehet valaki nagyon jó háziasszony, érthet is alaposan a főzéshez, de tanítás alkalmával egy biztos utmutató igen sok tétovázásnak, igen sok idő- és pénz pazarlásnak veszi elejét.

Összinté örömmel üdvözljük hát e könyvet, mely a főzés mesterségét, a konyhai és háztartási teendők minden csinját-binját rendbe foglalva, világosan, egyszerűen megmagyarázza s a tanítónőt, kivált a kezdőt nehéz feladatában támogatni, segíteni fogja.

Megérzik e könyvön, hogy a szerzők a háztartási iskolában tett közvetlen tapasztalataikból merítve egész odaadással, az iljúság, az iskola és a tárgy iránti meleg szeretettel írták meg e derék munkát mely a háztartási iskolák ügyét kétségtelenül határozottan előbbre viszi, azon iskolának ügyét, mely ha helyes irányban fejlődik és sikerül a közncp szeretetét számára megnyerni a székesfőváros legáldásosabb intézményei közé fog tartozni; mert a társadalom azon osztályának kedvéért létesült, amelynek leánygyermekai eddig a legkritikusabb korban, — 12 és 16 év között — minden oktatás minden irányítás nélkül nőttek fel, rendesen a szülei háztól is távol, műhelyekben, gyárakban, varrókban.

Ezeket a többnyire minden véletlenségnek és veszedelemnek kiszolgált leánykákat, veszi hetenkint 3 félnapon vagyis 10 órán át oltalmába és gondozásába a háztartási iskola, hogy megismertesse és megkedveltesse velük a házi teendőket: a főzést, tisztogatást, varrást, javítgatást s amellet az elméleti órákon kiegészítsék és maradandóbbá tegyék, amit már az előző években az elemi iskolában tanultak. Mértéketlen áldás áradhat idővel ezen iskolák révén beteg társadalmunkra, ha sikerül jól megértetni azt a nemes intenciót, melynek létüket köszönik s amely a szerzők e szavaiban is kifejezést nyer:

Foglalkozzanak ifju leányaink is családjuk gondozásával, ismerjék meg és becsüljék sokra a konyhaszatban rejlő erőt és tulajdonítsanak több értéket az egyéb aprólékos, de végtelenül fontos háziteendőknek!

Legyen kis könyvünk jó segítség ahhoz, hogy belőle megértve, megtanulva és megszeretve a legtöbbet érő házimunkának, a főzésnek, az egész családot boldogító és az egész életre kiható horderejét: leányaink is segítsenek megváltoztatni azokat az egészségtelen állapotokat, amelyeket ma úgy a családi, mint a társadalmi életben egyaránt szomorúan tapasztalnak.

Freund Vilma.

Vezérkönyv a beszéd- és értelemgyakorlatok tanításához. írta *Pálinkás Béla*. A tanterv által az I. osztály részére megállapított egész évi tananyagot teljesen feldolgozva adja ez a kézikönyv, úgy hogy a tanító készen leli fel benne mindazoknak a tételeknek részletes kidolgozását, melyet a tanterv az elvégzésre kijelölt. Ez a könyv megkönnyíti a tanító munkáját mert a kívánt tételnek, amelyről tanítani óhajt, egyszeri átolvasása után teljesen elkészülve kezdhet a tanításhoz. Minden benne van, ami az I. osztályban szükséges s hétről-hétre osztva adja a teljes anyagot, melyhez a szerző még utasításokat és pedagógiai jegyzeteket is kapcsolt. Ára a pénz előleges beküldése esetén portómentes küldéssel füzve 2 K 50 fillér, kötve 3 K. Kapható *Kovács Gyula* könyvkiadónál Nagybányán.

A Magyar Könyvtár jubiláris sorozata. Az olcsó és jó könyveknek az a nagyértékű gyűjteménye, mely *Magyar Könyvtár* cím alatt országsszerte ismert és népszerű, most töltötte be fennállásának tizezük esztendőjét és egyúttal most bocsátja közzé az 500. adik számmal jubiláris sorozatát. — Az 500. szám *Beöthy Zsolt* három irodalomtörténeti dolgozatát adja *Költők és hősök* címmel. A három munkát közül, melyek e kis füzetben össze vannak foglalva, a legszebb az, amely a kurucköltéssel foglalkozik; de a másik kettő is: A magyar irodalom a mohácsi csatában és *Kazinczy rab-ágról* épp oly magvas, amilyen tökéletes művészi formájú. Az újabb magyar belletrisztikát a sorozatban *Krúdy Gyula* képviseli, akitől *Hét szilvafa* címmel néhány pompás történet jelenik meg a vidéki dzsentri életéből. A külföldi munkák sorát *Daudet* és *Wilde* gyarapítják — amaz egyik legszebb munkájával, a *Művészházasságok* című elbeszélésekkel, melyeket *Elek Arthur* fordított le, a másik pedig híres aforizmáival, melyek *Radó Teréz* magyarításában jelennek meg.

Vegyések.

A csipkekészítő tanfolyam megnyitása. Apponyi Albert kultuszminiszter december 7-én nyitotta meg meghívott vendégek előtt az Iparművészeti Iskola csipkekészítő tanfolyamát, mely *Dékány Árpád* tanár vezetésével a királynak kigyóteri bérházában működik. A miniszternek *Dékány* bemutatta a raktárban főlhalmozott csipkét, amely nagyon tetszett mind a miniszternek, mind pedig a feleségének. A teameleten, ahol százhai van növendék dolgozik, a vendégek végignézték a munka miként való végzését. Távozásakor a miniszter lelkese meglegedését fejezte ki. Örülünk kell szívünkben, hogy oly kiváló alakjai vannak egyre emelkedő iparoktatásunknak mint *Dékány Árpád*. Egy nagy fontosságú missziónak indul ki kezdete ebből a derék iskolából.

*Mintaiskola. A budapesti *Ferenc József* koronázó alapítványának van építész ösztöndíja is. A kétezernégy száz forintos díjra most akarják kihirdetni a pályázatot. A tanács igen érdekes és praktikus megoldást határozott el. A pályázótól egy minaiskola tervrajzát követeli. Az iskola megfelelően minden követelésnek s az építése és a berendezése a lehető legolcsóbb legyen. Nem lehetetlen, hogy olyan megoldást kap a főváros, amely lehetővé teszi, hogy az iskolákat olcsóbban építsék s akkor busásan megtérül az ösztöndíj. Ezzel kapcsolatban megemlíjük, hogy ugyanennek az alapítványnak ez ideig irodalmi díjat *Csergő Hugónak* a *Demokrata Kör* titkárának, a tudományos díjat pedig *Pásztor Mihály* hírlapírónak ítélte oda a bizottság.

*Szezei Ferenc ünnepeltetése A Magyar Tanítók Otthona megalapítója és első igazgatója, most pedig tiszteletbeli tagja polgártársai részéről is részesült igaz elismerésben e hó 7-én. A VII. ker. polgári kör, (melynek most *Szezei* az elnöke), *Pentelei A. Vil.* ker. polgári kör, (melynek most *Szezei* az elnöke), *Molnár Jánossal* megfestette életnagyságú arcképét, s azt nagy ünnepséggel, őszinte lelkesedéssel leplezte le. A polgárságon s jóbarátain kívül ott volt a város feje *Bárczy István* polgármester is. *Szezei* érdemeit szép beszéddel méltatta *Kőrössi Sándor* főgimnáziumi tanár, amire az ünnepelt meghatótt, szelimeszavakkal válaszolt. Szivesen haljuk, hogy a polgárság ily derék elismeréssel van egy kartársunk iránt, s hátasan emlékeznek meg ösztönző, örökké égő lelkesedéséért. Vele voltunk és vagyunk, mert ha nem is helyeselnék mindent, de elismerésünket sohasem tudjuk megvonni attól, aki tetteivel rászolgál. Mint *Szezei* is.

*Uj vezető. *Szabó Dezső* kartársunkat a tanács a Szemeretcai iskola igazgatásával bízta meg. Erdemes férfit ért a jutalom. *Szabó Dezső* nemcsak mint tanító s mint szimpatikus kartárs ismeretes előttünk, hanem mint a pedagógiai irodalmak kiváló munkása is. Lapuuknak is hosszú idő óta dolgozó társa s így megbízatása nekünk kettős öröm.

Felhívás adakozásra. A következő sorokat vettük: Szőlődösök. Hozzátok szölok! Jeltelenül áll egy kedves embernek, egy igazi tanítónak a sirhalma. *Német Gyula*, a nemrég elköltözött, sok éven keresztül gyurta az agyagot s oktatott bennünket arra, hogyan lehet a sárba lelket önteni. De nemcsak az agyagot formálta ő, hanem mindnyájunkat igyekezett a szép megismerésére vezetni azzal a szeretettel, igaz kartársi érzéssel, mely sajátját manap csak keveseknek adatik meg.

Jeltelen az ő sirja. De nem maradhat az egy oly férfiúé, ki a mostani küzdelmes élet forgatagában is a szeretet és a munka odaadás embere volt.

Nemcsak őt becsüljük meg, ha filléreinket adjuk az ő emlékére, hanem első sorban magunkat emeljük fel, kik belátjuk, érezzük, hogy ő példa volt előttünk. Ki barátságos, igaz szeretettel tudását szétszórtta, hogy mi abból okulva, azt hatványozva, tovább adhassuk. Az ő csodás emberszeretete indított bennünket arra, hogy rá gondolván elhagyott sírgódrére, emléket állítsunk tiszteletére. Nem óhajtunk mi monumentális oszlopot, hisz az nem is férne össze végtelen szerénységével. Mi csak emlékezni akarunk felőle. A feledéstől akarjuk megóvni annak az emléket, ki egész egyéniségét, minden tudását a köznek áldozta szeretetének teljességével.

Arra kérem tehát mindazon szőlődöt végzett t. kartársamat, ki ismerte *Német Gyulát*, küldje fillérjeit *Lohr Lajos* kartársunknak (VII., Aréna úti el. fiú-iskola.), ki a gyűjtést kezdeményezte és vezeti, mert hisz nagy léleknek oszlopot állítani, habár csekély áldozat árán is, nemcsak nemes cselekedet, de önmagunk becsülése is.

Csery József.

Hemopatia. (Vérgyógyítás.) Ez a hathatós, fényes eredményeivel magában álló gyógy mód a legrövidebb idő alatt megnyerte a felső és legfelsőbb körök bizalmát, mert mint legbiztosabb és legjobb gyógy módot ismerték el. A már ezekre menő gyógyult, mint lelkes apostol terjeszti ezt a kezelést, mely kellemes egyszerű és a hivatás teljesítésében nem gátol; eredményeiben azonban tökéletesebb, mint bármely fürdő, vagy intézeti kezelés. *Dr. Kovács József* fővárosi orvos, a gyógy mód megalapítója és egyedüli képviselője, most kezdi meg féli kurát, melyek — mint tizenhét évi tapasztalat mutatja — a képzelhető legjobb sikerrel járnak azstma, köszvény, görvélykor, vese, gyomor- és bélbajoknál, idegbetegségeknel (neurasthenia, hisztéria) és makacs borbajoknál. Őszintén ajánljuk a felsorolt bajok valamelyikében szenvedő, de a nyár folyamán föl nem gyógyult betegeknek, hogy vegyék első sorban a vérgyógyítást igénybe. *Dr. Kovács J.*, kinek Budapest, V., Váci-körút 18. sz. l. em. alatt egy ennek a célnak szolgáló rendelő-intézete van, ott naponta betegeket fogad és meghívásokra betegeket látogat mind a fővárosban mind a vidéken. Levélbeli keresésre szivesen szolgál felvilágosítással és tanáccsal.

(Egy hű barát a gyermekkortól az agg-korig.) A gyermekjátékok közt csak egy van, a mellyel a gyermek, az atya és a nagyatya egyaránt szivesen foglalkozik. Más tekintetben is egyedül álló játék, amely lassanként nagyobbítható és ezáltal mindinkább érdekesebbé és tanulságosabbá válik. Olvasóink közül a legtöbben bizonyára a Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrényre gondoltak, amely valóban a gyermekkortól az aggkorig hű barátunk tekinthető. Mindegyre szaporodnak azok a szülők, akik mint gyermekek a Horgony-Kőépítőszekrényvel játszottak és most az általuk kedvelt játékot saját gyermekeik számára vásárolják és azokkal egyetemben ismét az építéshez fognak. Annál is szivesebben építenek gyermekeikkel, mert a pompás építésmintalapok az új sorozatok bevezetése által nagyobb tökéletességre tettek szert. És a nagyszülők, akik már gyermekeikkel szivesen részt vettek a pompás építmények felállításánál, mostan unokáikkal építenek.

Egy játék- és foglalkozási szer, amely ily rendkívüli sikerekre visszatekinhet, bizonyára valamennyi szülő figyelmét kiérdemli. Hogy az építési-játék érdekesebbé váljék, a Richter-féle gyár újabb egy második kiegészítést vezetett be, amely által lehetséges pompás vashidakat szép köhidsáncokkal felállítani. Tudniuk mostan mindégnyik Horgony-Kőépítőszekrényhez egy Horgony-Hidépítőszekrény mint megfelelő kiegészítés vásárolható és miután az elmés és a gyermekekre nézve igen értékes Richter-féle kiegészítőrendszer a Horgony-Hidépítőszekrényekre is alkalmazható, úgy ezek is kiegészítik egymást tervszerűen.

Az előtűk fekvő hídkönyv oly pompás Hidépitményeket tartalmaz, hogy nemcsak a gyermekek, hanem felnőttek is szívesen foglalkoznak a hidak utánépítésével. A ki bővebbet akar tudni, az hozassa meg magának az új képes árjegyzéket Richter F. ad. és Társától, kir. udvari és kam. szállítók, Bécsben, I. Operngasse 16, mely díjmentesen beküldetik és számos szép építési mintalapot és felette érdekes bírálatot is tartalmaz.

Tartalom: Az új nyugdíjszabályzat tervezete. (Hs.) — A tanulók szeszfogyasztása. Gondos József. — A székesfővárosi tanítók esküje. Vas. — Tanügyi élet: Apponyi Albert válasza. — Tanítót a parlamentbe! — Ötven év. Szabó Kálmán. — Új könyvek: — Utmutató. Freund Vilma — Vezérkönyv, stb. — Vegyesek. — Hirdetések.

A Népnevelők Lapja a Magyar Tanítók Otthonának, a Budapesti Tanítótörsületnek és a Tanítók Országos Bizottságának hivatalos közlönye.

ÖRÖME

van sok ezer iskolának, melyek az olvasás tanításának megkönnyítése céljából a Péter József vágsellyei igazgatótanító Fonomimikai eljárását használják. Ez a fonomimikai eljárás miniszterileg engedélyezve van és díszoklevéllel tüntették ki. Kérjen prospektust. Kiadja az „Első Galántai Könyvnyomda” Galánta (Pozsony m.)

SZT. LUKÁCSFÜRDŐ
gyógyfürdő, Buda.
Téli és nyári gyógyhely

Természetes forró-meleg kénforrások, iszapfürdők, iszaporogatások, zuhany-massage, vizgyógyintézet, szénsavas fürdők, villanyfénycellák, gőzfürdők, kő- és kádfürdők, gyógyvizuszodák. — Olcsó és gondos ellátás. Csusz, kőszvény, ideg- és bőrbajok stb. felel kimerítő prospektust küld ingyen a

Szt. Lukácsfürdő igazgatósága, Buda

Ezernél föbb kiváló orvos és tanár ajánlja!

1904. St. LOUIS GRAND PRIX.

Külföldi utazáson kérjen mindenütt Szt.-Lukácsfürdői

KRISTÁLY-ÁSVÁNYVIZET!

szénsavval telített ásványvíze hasznos ital étvágyzavaroknál és emésztési nehézségeknél. A legtisztább és legegészségesebb asztali és borvíz. Hatható szomszillapító. — Vidékre és külföldre fuvardíjmentes szállítás. — Kérjen árjegyzést. — Szénsavtelítés-nélküli töltés is rendelhető, mely hasonló enyhésége oltán pótolja a francia Evian és St. Galmier vizeket.

Szt. Lukácsfürdő Kútvállalat Budán.

Ezen cégtáblán ismerhetők fel azon üzletek,

amelyekben egyedül árusítatnak eredeti SINGER varrógépek.

SINGER Co. VARRÓGÉP RÉSZV. TÁRS.

Feltétlenül helyesen jár el,

ha gyermekei számára egy Horgony-Kőépitőszekrényt választ, mert ezen szekrény tényleg több mint huszonöt év óta

a gyermekek kedvenc játéka.

Ha minden egyéb, gyakran sokkal drágább játékszerek már régen sűtba kerültek, a Horgony-Kőépitőszekrény nemcsak továbbá is szorgalmasan használják, hanem a gyermekek még be sem várhatják azon időt, míg egy kiegészítőszekrényt kapnak, hogy még nagyobb és szebb építményeket felállíthassanak. Egy valódi Horgony-Kőépitőszekrény tehát sohasem válik értéktelenné, hanem kiegészítőszekrények hozzáadásával által mindig nagyobb és élvezetesebb lesz és idővel ennél fogva a legolcsóbb ajándék is. A

Richter-féle Horgony-Kőépitőszekrény

ezért egy karácsonyfa alatt se hiányozzon. Bővebbet találunk ezen híres építési játékról és a kiegészítésül szolgáló Horgony-Hidépitőszekrényekről, valamint az új Richter féle Rakási játékokról, Golyó-mozajkjátékokról, stb. az új képes köépitőszekrény-árjegyzékben, melyet minden anya-, amely gyermekeinek nevelésére szűlyt fektet, — azonnal hozassa meg magának. Bérmentve és ingyen beküldetik.

A Richter-féle Horgony-Kőépitőszekrények minden finomabb játékszerűzetben K — 85, 1.75, 3.—, 3.50, 6.50, és azonfelül kaphatók és a „Horgony” védjegy által felismerhetők.

RICHTER F. AD. és Ta.

Iroda és raktár:
I. Operngasse 16.

• **BÉCS** •

cs. és kir. udv. és kam. szállítók,

Gyár:
XXIII/I. (Hietzing)

Rudolstadt, Nürnberg, Olten (Svájcz), Rotterdam, Szt. Pétervár, New-York.

Aki zenekedvelő és egy mechanikai zenélőművet beszerezni akar, az hozassa meg magának a legújabb árjegyzéket a híressé vált Imper zenélőművekről, kerek acélhanglemezekkel és ki egy beszélőgépet bír, vagy beszerezni akar, az kérje a beszélőgép- és hanglemez-árlapot; abban a legjobb beszélőgépek és hanglemezek feltüntetve vannak. A Horgony-hanglemezek erős és természetű hang, valamint nagy tartósság által kitűnnek és ezért szívesen vásároltatnak.

